



Pacificació contra desorientació

Els principals actors del conflicte polític basc, ETA i el govern espanyol, radicalitzen les seues postures i frenen l'inici del diàleg que ha d'acabar amb la violència. Però a cinc mesos de les eleccions, els partits no volen socarrimar-se per si un cas.

Quatre reflexions breus ens mostren un quadre aproximatiu del moment polític que es viu al País Basc aquests darrers dies. Per una banda, el lehendakari José Antonio Ardanza, qui a poc a poc comença a acomiadar-se del Palau d'Ajuria Enea, afirmava atenent a l'últim colp –doble en aquest cas– d'ETA a Sevilla, el dia 30 de gener passat, que “de bestreta he començat a pensar què pretenen els d'ETA, fins on volen crear odis i animadversió. Però la segona reflexió ha estat girar-me contra mi mateix i contra tots nosaltres i preguntar-me què estem fent els polítics”.

És a dir, el màxim mandatari basc dels quinze anys últims, es tornava contra ell mateix per la impotència que li provocava la persistència de les accions armades d'ETA, i pel paper que devia fer la classe política en l'eradicació de la violència al País Basc.

Aquell qui fou l'últim responsable d'interior de l'època socialista, Juan Alberto Belloch, responia les preguntes d'una periodista un dia després, i afirmava: “cal acostumar-se a viure amb aquesta tara [la de la violència d'ETA]. Però no indefinidament (...), els terroristes es convencen que no poden guanyar la guerra”.

La impotència movia l'ex-responsable de seguretat de l'estat, Belloch, a considerar que mentre “ells”, els d'ETA, no es convencen del poc tretall de la seua estratègia, caldrà “acostumar-se” a continuar sofrint la situació actual. Com si el temps i el sofriment que hi ha hagut des de l'estiu del 1959 no haguera estat su-

ficient per atorgar al problema-conflicte una dimensió més notòria.

Des de les planes d'*El Diario Vasco*, l'articulista César Alonso de los Ríos “responia” als dirigents polítics que “no podrà aconseguir-se la fi del terrorisme si no s'atenen algunes claus polítiques i si no canvien les actituds de cada partit”, com sembla que deuen haver conclòs els membres de la Mesa d'Ajuria Enea, quan anunciaven l'inici

Mentre Mayor Oreja diu “no i no”, Mo Mowlan ha visitat la presó de Maze i s'ha entrevistat amb presos irlandesos d'un i d'altre signe.

d'una segona fase. Mentre, ETA responia a uns i als altres –el mateix dia que a Sevilla se celebraven els honors fúnebres de la seua última acció–, que paren la mà i que només quan existesca la garantia del respecte a la paraula de tot el poble basc, i quan “cesse la violència de les forces estranyes que ocupen Euskal Herria”, el conflicte amb Espanya canviarà de signe, i “totes les armes callaran”. Res de nou.

Farts i desorientats. Mentre, hom parla de comptes corrents per

a contribuir a la seguretat del edils populars, es parla de la ineficàcia de l'Ertzantza, del “negoci polític” a què equivalen les accions d'ETA en el càlcul electoral del PP, hom parla de l'acostament dels presos, de la morbositat de la nova configuració de la Mesa Nacional d'HB, se satanitza l'euskera i l'església basca, i qualsevol intent sincer i de bona voluntat per a desbloquejar un terreny cobert de fang i espines.

Probablement, la impotència i la incapacitat mouen molta gent per tal de despistar la jugada i endinsar-se en terrenys ja coneguts per l'escàs fruit que hi han aportat. Però, això sí, el tret basc (policia, llengua, ensenyament, església...) sempre és font de polèmica.

La partida d'escacs continua blocada al País Basc: el govern del PP, mitjançant el ministre d'Interior, continua dient “que no, que no i que no”, o siga, que no es pot “cedir al xantatge dels terroristes” i no hi pot haver diàleg amb aquells que branden les armes, com si l'únic quefer i actiu polític de tot el ministeri de l'Interior siga dir “no” i mostrar una posició ferma. Fins aquesta conclusió ja van arribar fa temps Barrionuevo, Corcuera i Belloch.

Mentre Jaime Mayor Oreja diu “no i no”, Mo Mowlan ha visitat la presó de Maze i s'ha entrevistat amb presos irlandesos d'un i d'altre signe, ha aplegat totes les forces polítiques irlandeses i ha arriscat tota la seua carrera política amb voluntat de contribuir, tot i que siga de manera lleu, a solucionar un problema polític-violent enfurimat com l'irlandès.



Reynolds, Martin Mansergh, John Hume... Grans demòcrates, de totes totes. Per una altra banda, ETA s'aferra a la "legitimitat" que li confereixen 38 anys d'existència, el suport d'una formació política amb 150.000 vots, i un considerable nombre de joves, nous activistes potencials, en ser recaptats per l'organització. És a dir, "si el govern roman en el tretze són tretze, nosaltres tenim la capacitat suficient per aguantar tants anys com ells". I avui l'estratègia militar d'ETA parla en clau "popular". Mantenen que el govern de Madrid s'ha ficat en una cambra sense finestres, i que una guerra oberta pot conduir el govern popular a una situació que els obligue a negociar. Estratègies militars cada vegada més intel·ligibles des de la vida social i política.

Com deia el sociòleg Ruiz de Olabuena recentment, "més que farts, estem desorientats".

Fermesa i intel·ligència. Mentre els partits polítics bascos comencen a situar-se a la graella d'eixida dels propers comicis autonòmics i van elegint els candidats, els ciutadans bascos fan càbales sobre espais tercers i segones fases, emboïcats en un halo d'escepticisme, desorientació i estan tips, tenint en compte l'aferrissament de la situació actual.

Del "tercer espai", del qual hem

parlat sovint en aquestes pàgines, no se sap si roman en la "incubadora", o en el "congelador", i els repetits matisos que hi insereixen els agents socials i polítics, provoquen que aquest espai social còrriga el risc d'entrar en el passadís de la "cura intensiva". EA, IU, ELA, Elkarrri..., no arriben a cap acord, cadascú parla d'una cosa diferent, amb matisos molt divergents, sobretot després que una convocatòria unitària, prevista el dia 13 de desembre passat, es frustrés de camí, rere l'atemptat contra José Luis Casó. Això serà una altra "conseqüència" de la persistència del conflicte.

La "segona fase" fa referència al Pacte d'Ajuria Enea, que, deu anys després de la seua creació, el 12 de gener de 1988, ha decidit impulsar de nou, de la mà de seu valedor principal, José Antonio Ardanza, una mena d'últim intent de solucionar el conflicte abans que abandone el Palau d'Ajuria Enea.

Ardanza propugna consensuar una oferta de diàleg amb ETA, abans que finalitze la legislatura, la qual cosa permetrà engegar un procés de pacificació. En l'última reunió del 16 de gener, els membres de la Mesa van decidir aprofundir i concretar els punts de l'acord que fan referència a la voluntat de la societat basca, a la inserció i a la validesa de les vies democràtiques.

Aleshores, el pacte pretén combi-

nar "la fermesa i la intel·ligència", ço és, fermesa enfront de l'estratègia violenta d'ETA, recerca de solucions del fenomen en qüestió.

"*Baina konpondu, eh?*" (però soluciona-ho, eh?) és l'expressió que ha arribat últimament de forma reiterada al lehendakari, després de fer-se pública la seua renúncia a la Lehendakaritzia en les pròximes eleccions. Ardanza es revela davant la màxima que "la por de l'abisme ens fa seguir units", que, sembla que ha imperat en el Pacte, i vol posar-se la roba de feina per "amanir" un escenari de diàleg, de forma adequada i conjunta, entre les diferents formacions polítiques.

"Cal tancar un acord abans de parlar amb ETA", és una de les frases que ha pronunciat últimament el lehendakari, i conclou que abans de dialogar amb ETA huran de posar-se d'acord per tal de veure de què parlaran amb l'organització. Trencant un tabú, però: tard o d'hora han de seure a parlar amb ETA. El dilema serà: "de què".

Vol demanar a ETA que respecte la majoria d'edat d'HB i vol demanar a la societat basca i al govern espanyol que reconeguen la majoria d'edat d'Euskadi i que, per tant, accepten les decisions que prenga el poble basc en el marc democràtic. Avui, ni ETA ni el govern semblen molt animats a assumir aquestes premisses. D'entrada, per a Az-

José Antonio Ardanza, presidint una reunió del Pacte d'Ajuria Enea amb Javier Madrazo (IU), Carlos Iturgaiz (PP), Xabier Arzallus, (PNB), Ramón Jauregui (PSE), Carlos Garaiakoetxea (EA) i Pablo Mosquera (UA). El lehendakari propugna passar a la "segona fase" de l'acord i consensuar una oferta de diàleg amb ETA.

Sevilla



SALVADOR
COT

Manifestar-se al carrer sol ser demanar. Per això, segurament, la pancarta més exhibida, la mare de totes les pancartes és la que diu "exigim solucions", en general amb l'afegit de l'adverbi "ja". Tothom qui s'ha manifestat alguna vegada sap que, d'una manera o d'una altra, les mobilitzacions es fan contra els qui estan al poder. Els veïns contra l'ajuntament, els estudiants contra el ministeri, els treballadors contra la patronal i els iraquians contra els Estats Units. S'assemblen tant que quan algú es topa amb una manifestació inesperada que li barra el pas la pregunta immediata és "i aquests què demanen?".

I, efectivament, aquesta és la pregunta. Si fem cas de les xifres oficials l'altre dia 500.000 dels 700.000 sevillans van sortir al carrer just després de l'enterrament del regidor Antonio Jiménez-Becerril i la seva esposa, assassinats per ETA. Estaven horroritzats per la crueltat del crim però, què demanaven? Ningú no ho sap.

Ecoltar les consignes dels manifestants tampoc no ajudava gaire. L'himne d'Andalusia (que, curiosament, sembla que tothom és capaç de cantar) s'alternava amb crits d'"Espanya, España". Els eslògans exigint la pena de mort eren intercanviables amb els de "nosotros no matamos". I la consigna "quiera no quiera, ésta es su bandera" (agitant la de l'Estat) anava abans i després del ja famós "vascos sí, ETA, no". Se succeïen els crits i cap dels assistents no semblava gens preocupat per les possibles contradiccions de la manifestació potser perquè la majoria era la primera vegada que es decidia a protestar al carrer.

Des de l'assassinat de Miguel Ángel Blanco, que va donar el tret de sortida a l'anomenat "esperit d'Ermua", les manifestacions multitudinàries han estat impulsades constantment des de tots els mitjans de comunicació, els partits polítics i, sobretot, el govern. I és curiós perquè no hi ha gaire precedents que un estat democràtic tingui interès que les masses surtin al carrer tantes vegades en tan pocs mesos. Sobretot perquè mai ningú no pot estar completament segur de quin serà el resultat final de tot aquest procés de mobilització ni tampoc si, al final, aquestes riudes humanes deixaran de ser innoques per als responsables polítics i passaran a "exigir" alguna mena d'acció, sigui en el sentit que sigui.

Perquè, al capdavant, davant el problema d'ETA el govern només té tres actituds possibles: negociar, aplicar mesures de força excepcionals a Euskadi o, simplement, deixar passar els anys

confiant en un procés molt lent de pressió política. I, si l'actual govern busca legitimitat popular per triar la segona opció, els riscos de la mobilització ciutadana permanent salten a la vista. Sortir al carrer una i una altra vegada cansa i, a la fi, quan no s'ofereix cap sortida, les manifestacions es radicalitzen.

A Sevilla, una vegada més, ETA va demostrar que està immersa en una espiral esgarrifosament terrorista, en l'accepció més literal de la paraula. El tret al cap de la dona del regidor va ser calculat fredament per terroritzar no solament els 25.000 càrrecs electes del PP, sinó, molt especialment, les seves famílies. Uns anys més i mataran encara per menys. Per això cal tenir molt present l'experiència de l'Ulster, on l'IRA va acabar metrant persones pel simple fet de ser en un bar de la zona protestant i va traslladar el terror indiscriminadament, al metro de Londres o a la City on treballen cada dia centenars de milers de britànics, els mateixos que ara donaran el vist-i-plau a qualsevol solució política que sigui capaç de donar per conclòs un conflicte violent i etern. La lògica és tossuda: si militaritzar Irlanda del Nord i tolerar els grups paramilitars unionistes no ha donat resultat, potser cal explorar altres vies. Però la realitat és que per arribar a aquest punt han calgut més de tres mil morts.

Els manifestants de Sevilla demanaven negociació? Segurament no. Fins i tot és possible que, si se'ls consultés, de forma molt majoritària exigissin el contrari, és a dir, aprofundir en les lleis excepcionals contra els terroristes. La contradicció rau en, d'una banda, demanar mobilitzacions ciutadanes i de l'altra seguir una política antiterrorista circumscribida a les cúpules dirigents dels partits polítics.

No ens hem d'enganyar i si el GAL hagués acabat amb ETA Barrionuevo, Vera i Galindo no haguessin entrat mai en un jutjat, de la mateixa manera que els responsables dels crims de la dictadura franquista van tenir la força suficient per no acabar davant d'un tribunal. ETA político-militar va practicar un terrorisme d'una gran violència i tots els seus activistes van sortir al carrer a través d'un pacte i al marge dels delictes de sang que figuressin a les seves condemnes.

Tots els partits es vanten dels milions de persones que han sortit al carrer en pocs mesos. Però el pitjor és que pensen seguir convocant manifestacions indefinidament sense sentir-se obligats ni tan sols a debatre la sortida del carreró.

el fet del conflicte és una cosa dels bascos, i això de parlar amb HB —aquests de la segona fase del Pacte—, no sembla haver-li agradat.

Desacord pactat. Ardanza agafa així el testimoni llençat pel seu partit, el qual en els últims mesos ha mostrat una actitud oberta discrepant amb la política del govern d'Aznar en matèria de pacificació. La relació d'amor que existeix entre ambdues formacions pel que fa a l'economia o a l'autonomia, suma quan sorgeix a comentari la situació d'anormalitat política basca. Però, el cas de la pacificació és un "desacord pactat", com diria Kepa Aulestia, entre amb les formacions i els governs. Han acordat allò que veien factible (concert econòmic...) i ha "oblídat" el que sabien que difícilment anaven a acordar. Però, aquest pretès "oblídat" incorre en una gran contradicció de vegades, i es fa cada vegada menys comprensible que totes dues formacions no acorden uns mínims quant a pacificació. Tal vegada sigui que ETA els recorda que no existeix una idea clara i compartida sobre el model d'Espanya i d'Euskadi. Es a dir, entre l'"àmbit basc de decisió", propugnat pels nacionalistes, i l'"àmbit basc d'encontre", que avui defineix Mayor Oreja, es confrontarien dos projectes, un es diu Euskadi, i l'altre, Espanya.

I tot açò, amb les eleccions autonòmiques a la vista. Ningú no s'atreveix a fer un pas seriós i responsable davant el risc que la calculadora electoral done números rojos.

En la mateixa entrevista, el portaveu de l'EBB, Joseba Egibar, nomenava l'encreuament: "En ETA ningú no vol responsabilitzar-se del seu tancament", i "el problema del PP es de rigidesa, por i electorisme". Per aquí van els "trets".

Herri Batàsuna, mentrestant, dilucida la composició de la nova directiva, en un ambient de tinys "morbosos", per si la balança es decantés pels "aperturistes" o els "xiïtes". Diferents informacions periodístiques parlen del fet que personatges de gran pes en el món d'HB, com ara Patxi Zabaleta, Inigo Iruin o Rafa Díez, s'oposarien a ser part d'una direcció política on



ARXIU / EFE

Jaime Mayor Oreja i Juan María Atutxa, durant una reunió de coordinació antiterrorista a Madrid. L'actitud radicalment contrària al diàleg amb l'esquerra abertzale del ministre espanyol d'Interior fa molt difícil l'obertura d'un procés d'acostament com el que demana el lehendakari José Antonio Ardanza.

el seu marge de moviment sigui escàs. No manquen tòpics i etiquetes en el debat. HB, però, mostra una cara "ambigua" segons alguns analistes, on es combinen nous signes aperturistes i el "més del mateix".

Es "critica" la violència del carer, es defineix la recuperació de la

sinats d'Irun, Zarautz o Sevilla, són conseqüències greus i tristes d'un conflicte polític irressolt.

En la maleta porten dues carpetes fonamentalment: en la primera, l'"alternativa democràtica" d'ETA, que ja ha provocat l'empresonament dels 24 dirigents de l'anterior direcció; i en la segona carpeta, el re-agrupament del presos bascos en presons basques. Abans de l'empresonament les portaven, i avui també. La seua línia d'intervenció política és la "construcció nacional" i la unitat dels abertzales.

"Si s'accepta el fet nacional i un joc democràtic sense límits, l'esquerra abertzale està disposada a ser minoria política en aquest país, si el projecte independentista no compta amb la suficient adhesió social. La pregunta és: el nacionalisme espanyol està disposat a ser minoria en el nostre país?", afirmava Otegi. Són paraules molt a tenir en compte. Però, el problema és que, de vegades, ens deixem portar pels gestos i les paraules, pensant que "la cosa" s'està acabant i que, com diria Belloch, "s'estan convençant del destrellat", evitant la realitat. I aquesta és que, ens agrade o no, HB és un dels exponents principals d'un conflicte de caràcter polític, cosa que pot requerir —com pareix ser— "fermesa" de les diferents posicions enfrontades, i que demana "intel·ligència" per part de tots per poder ser resolta. I Ardanza, com molts altres, s'ha adonat d'això. Sols li resten cinc mesos.

Iñaki Gorostidi (Sant Sebastià)

HB mostra, segons alguns analistes, una cara "ambigua", on es combinen nous signes aperturistes i el "més del mateix".

iniciativa política i el manteniment d'una major autonomia d'acció pel que fa a ETA, i àdhuc guanya força el debat sobre l'efectivitat i viabilitat de l'estratègia militar actual: "jo entenc que la majoria dels bascos no comparteixen la lluita armada d'ETA", deia el *nou home* d'HB Arnaldo Otegi, designat per a fer un paper important els pròxims anys.

Però, alhora, la coalició abertzale no manté un missatge polític ferm i contundent de justificació política de les accions armades. Així, es critiquen les accions contra "pedres", com ara l'atac a l'Ajuntament de Legazpi, però no li tremola el pols a l'hora de concloure que els assas-